

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

ASPECTES ÈTICS

en el desenvolupament del

TFG/TFM

Aprovat pel Consell de Govern de la UVic-UCC de 4 de maig de 2020
Modificat pel Consell de Govern de la UVic-UCC el 23 de novembre de 2022

ASPECTES ÈTICS EN EL DESENVOLUPAMENT DEL TFG/TFM

El Treball Fi de Grau (TFG) o Treball Fi de Màster (TFM) és un treball autònom que cada estudiant elabora juntament amb l'orientació d'un tutor o tutora amb l'objectiu d'afavorir la integració dels continguts rebuts durant el període formatiu i assegurar l'adquisició de les competències associades a la titulació.

Aquest document pretén orientar sobre els aspectes ètics que es presenten en el desenvolupament del TFG/TFM amb l'objectiu que es puguin incorporar en dissenyar i redactar el treball. És per això que, si escau, tot TFG/TFM hauria d'incloure un apartat amb les consideracions ètiques.

Qüestionari de valoració de les consideracions ètiques del TFG/TFM

Qüestionari de valoració sobre les consideracions ètiques del TFG/TFM	SÍ	NO
1. En la vostra intervenció/investigació podrien veure's perjudicades persones o altres éssers vius, o bé empreses/institucions?		
2. En la vostra intervenció/investigació hi ha participants a qui heu de demanar el consentiment? O empreses/institucions de les quals necessiteu autorització?		
3. En algun moment recolliu dades personals, professionals o empresarials? (Per exemple: nom i cognoms, número de document d'identitat, dades de salut, dades socioeconòmiques, dades laborals, etc.)		
4. Feu enregistraments gràfics (vídeo, àudio, fotografies...) en què es puguin identificar persones?		
5. La vostra investigació inclou mostres biològiques que puguin ser identificables? (Per exemple: sang, teixits, fluids corporals, etc.)		

Si heu respost "No" a totes les preguntes del qüestionari, no cal incloure un apartat de consideracions ètiques en el TFG/TFM. Si heu respost "Sí" a una o més preguntes, cal incloure un apartat de consideracions ètiques en el TFG/TFM, que ha d'aparèixer després de l'apartat de metodologia.

Pautes per al desenvolupament de les consideracions ètiques en els TFG/TFM

Consentiment informat

Les persones i/o institucions que participen en el projecte han de donar-hi prèviament el seu consentiment o autorització. El consentiment ha d'incloure dues parts: el "Full d'informació als participants" i el "Document de consentiment informat".

El full d'informació ha de contenir, de forma detallada i precisa:

- Les dades del projecte: títol del projecte, nom de l'estudiant, centre al qual pertany, institució on es porta a terme, etc.
- Els objectius del TFG/TFM; la participació específica que se sol·licita; els beneficis i els riscos, el dret a rebutjar participar-hi; el dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; el dret a clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.
- Les garanties de protecció de dades personals, professionals o empresarials, en funció de cada cas.

El document de consentiment informat ha de contenir: la declaració d'haver rebut la informació sobre el projecte, la voluntarietat de la participació i la possibilitat de retirar-se en qualsevol moment, l'autorització de la utilització de les dades, si escau, i l'apartat de signatures.

Cal redactar tant el full d'informació com el document de consentiment informat en un llenguatge entenedor. Aquests dos documents han de constituir un document únic, que cal presentar per duplicat amb una còpia per al participant i l'altra per a l'estudiant (annexos I i II).

En el cas de menors de 16 anys o persones sense capacitat legal, ha d'atorgar el consentiment el pare, la mare o el tutor o tutora legal. No obstant això, cal informar-ne a la persona menor d'edat o sense capacitat legal i adequar la informació al seu nivell de comprensió. A partir dels 12 anys, la persona menor també ha de signar el consentiment conjuntament amb el pare, la mare o el tutor o tutora legal. A partir dels 16 anys, ha de signar ella mateixa el consentiment.

Dades personals

Cal explicar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació en el desenvolupament del projecte, d'acord amb el Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD) i la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals. Per a la difusió i l'ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge. (Annex III)

En aquest sentit, cal tenir en compte:

- Com a criteri general, els qüestionaris de recollida de dades o les transcripcions de les entrevistes s'han d'anonimitzar, sempre que sigui possible, o pseudonimitzar, quan sigui necessària la traçabilitat; és a dir, quan calgui tornar a identificar les dades amb el seu titular.
- Les **dades pseudonimitzades** són dades que ja no es poden atribuir a una persona determinada sense utilitzar informació addicional. Sovint la pseudonimització consisteix a adjudicar un codi d'identificació numèric o alfanumèric al participant del projecte, de manera que les dades obtingudes de la seva participació únicament s'identifiquen amb aquest codi. És necessari emmagatzemar el fitxer que contingui les dades d'identificació dels participants amb el codi numèric o alfanumèric, de forma separada i sota les mesures tècniques i organitzatives corresponents.

- Les **dades anònimes o anonimitzades** no permeten que es pugui identificar la persona, perquè s'ha eliminat el fitxer que contenia la relació entre les seves dades d'identificació i el codi numèric o alfanumèric assignat.
- Les dades únicament es poden emmagatzemar en carpetes de OneDrive de comptes d'usuaris de la UVic-UCC, i només hi pot tenir accés l'estudiant. En el cas que la persona participant sol·liciti l'exercici dels drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició (ARCO), cal facilitar una adreça de contacte de l'investigador.
- En intervencions grupals s'ha de sol·licitar a cada participant el compromís de no revelar allò declarat per altres persones que participin en l'activitat.

Dades professionals, empresarials o institucionals

La protecció de les dades no només afecta les que tenen la consideració de caràcter personal, sinó també les dades de naturalesa professional, empresarial o institucional susceptibles de ser qualificades com a secret empresarial. Té la consideració de secret empresarial qualsevol informació o coneixement, inclòs el tecnològic, el científic, l'industrial, el comercial, l'organitzatiu o el financer, que reuneixi els requisits exigits per la Llei 1/2019, de 20 de febrer, de secrets empresarials. En aquest sentit, també cal tenir en compte el que estableix la Llei 3/1991, de 10 de gener, de competència deslleial, i preceptes del Codi Penal.

Éssers vius i medi ambient

En cas que el projecte tingui un impacte en animals, cal especificar que es respecten els criteris ètics de benestar animal i la legislació vigent en matèria d'experimentació animal. Quan el projecte tingui un impacte sobre el medi ambient (agents biològics, organismes genèticament modificats, aigua, etc.), cal especificar que la investigació és respectuosa amb la conservació del medi ambient.

Avaluació del Comitè d'Ètica de la Recerca

En principi no s'exigeix que el Comitè d'Ètica de la Recerca de la UVic-UCC (CER) faci una avaluació dels TFG/TFM. Garantir els aspectes ètics de la investigació i el seu compliment és una corresponsabilitat de l'estudiant i el tutor o tutora del TFG/TFM. Tanmateix hi pot haver circumstàncies excepcionals al voltant del TFG/TFM que ho requereixin. Per exemple, projectes amb algun tipus de treball de camp especialment delicat, possible publicació en revistes que exigeixin tenir un dictamen favorable d'un comitè d'ètica, etc.

ANNEX I: MODEL ORIENTATIU PER A L'ELABORACIÓ DEL CONSENTIMENT INFORMAT (PARTICIPANTS)

PART 1: Full d'informació als participants

Dades

- Títol del projecte
- Nom i cognoms de l'estudiant
- Centre al qual pertany
- Nom de la institució o institucions en la qual es porta a terme el projecte

Descripció

- Cal detallar els objectius del TFG/TFM
- Cal especificar en què consisteix la participació en el TFG/TFM, incloent pas a pas tota la experiència que viurà el participant (instrument, tipus de preguntes, temes que es consultaran, durada de la participació, nombre de trobades/visites, gravació de les entrevistes o similars, riscos i beneficis).
- Cal explicar al participant que té dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; i també la possibilitat de clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.

Garantia de protecció de dades

Cal explicitar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació:

- En el cas d'intervencions grupals, cal sol·licitar a cada participant comprometre's a no revelar allò declarat per altres persones amb les quals interactuï durant el procés d'intervenció.
- Per a la protecció de les dades, cal fer referència a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i al Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD).
- Cal especificar com s'emmagatzemaran les dades, si se'n farà un ús anonimitzat o no, quines mesures de seguretat es prendran (OneDrive de la UVic-UCC), així com el contacte per accedir a l'investigador o investigadora responsable i poder exercir els drets ARCO.
- Per a la difusió i ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge.

Quan el participant és menor d'edat

En cas de menors de 16 anys o persones sense capacitat legal, ha d'atorgar el consentiment de participació en el projecte el pare, la mare o el tutor o tutora legal (i, per tant, cal consignar les dades tant de la persona menor com del seu representant legal). A partir de 12 anys, la persona menor també ha de signar el consentiment conjuntament amb el pare, la mare o el tutor o tutora legal. **A partir de 16 anys, ha de signar ella mateixa el consentiment.**

ANNEX II: MODEL ORIENTATIU PER A LA PETICIÓ D'AUTORITZACIONS A EMPRESSES/INSTITUCIONS

PART 1: Full d'informació a l'empresa/institució

Dades

- Títol del projecte
- Nom i cognoms de l'estudiant
- Centre al qual pertany
- Nom de la institució o institucions en la qual sol·licita portar a terme el projecte

Descripció

- Cal detallar els objectius del TFG/TFM
- Cal especificar en què consisteix la participació de l'empresa/institució en el TFG/TFM: tipus d'estudi, durada de l'estudi, beneficis esperats, etc.
- Cal explicar a l'empresa/institució que té dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; i també la possibilitat de clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.

Garantia de protecció de dades

Cal explicitar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació:

- En el cas d'intervencions grupals, cal sol·licitar a cada participant comprometre's a no revelar allò declarat per altres persones amb les quals interactuï durant el procés d'intervenció.
- Per a la protecció de les dades, cal fer referència a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i al Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD).
- Cal especificar com s'emmagatzemaran les dades, si se'n farà un ús anonimitzat o no, quines mesures de seguretat es prendran (OneDrive de la UVic-UCC), així com el contacte per accedir a l'investigador o investigadora responsable i poder exercir els drets ARCO.
- Per a la difusió i l'ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

**ANNEX III: AUTORITZACIÓ D'IMATGES
(MENORS DE 16 ANYS I MAJORS DE 16 ANYS)**

Autorització relativa a l'alumnat: ús d'imatge i veu (MENORS DE 16 ANYS)

Dades de l'estudiant

Nom i cognoms de l'estudiant que realitza el projecte:

.....

Atès que el dret a la pròpia imatge és reconegut a l'article 18.1 de la Constitució espanyola i està regulat per la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, sobre el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, l'investigador o investigadora demana el consentiment als pares, les mares o als tutors o tutores legals per poder publicar fotografies i vídeos relacionats amb el projecte i, únicament, per a la difusió d'aquest projecte en què apareguin els seus fills i filles i hi siguin clarament identificables, o bé per fer enregistraments sonors.

Dades de l'alumnat i dels pares, les mares o els tutors o tutores legals

Nom i cognoms de l'alumne/a:

.....

Nom i cognoms del pare, la mare o el tutor o la tutora legal de l'alumne/a

.....

DNI/NIE/PASSAPORT

- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que puguin ser utilitzades amb les finalitats de recerca establertes en el Treball Final de Grau / Treball Final de Màster de l'estudiant.
- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que puguin ser utilitzades amb finalitats docents i de divulgació acadèmica.

Lloc i data

Signatura del pare, la mare o el tutor o tutora legal de l'alumne/a

Les imatges i altres dades de caràcter personal es tractaran com a dades personals. S'emmagatzemaran en carpetes de OneDrive del compte d'usuari de l'estudiant i, d'acord amb la Llei 3/2018, de 5 de desembre de 2018, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, es podrà exercir el dret d'accés, rectificació i cancel·lació d'aquestes dades adreçant-se a la UVic-UCC (cal indicar una adreça electrònica de contacte).

Autorització per a l'alumnat: ús d'imatge i veu (MAJORS DE 16 ANYS)

Dades de l'estudiant

Nom i cognoms de l'estudiant que fa el projecte:

.....

Atès que el dret a la pròpia imatge és reconegut a l'article 18.1 de la Constitució espanyola i està regulat per la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, sobre el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, l'investigador o investigadora demana el consentiment de la persona participant per poder publicar fotografies i vídeos relacionats amb el projecte i, únicament, per a la difusió d'aquest projecte en què aparegui i hi sigui clarament identificable, o bé per fer enregistraments sonors.

Dades de la persona participant

Nom i cognoms de la persona participant:.....

.....

DNI/NIE/PASSAPORT

- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que puguin ser utilitzades amb les finalitats de recerca establertes en el Treball Final de Grau / Treball Final de Màster de l'estudiant.
- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que puguin ser utilitzades amb finalitats docents i de divulgació acadèmica.

Lloc i data

Signatura del participant

Les imatges i altres dades de caràcter personal es tractaran com a dades personals. S'emmagatzemaran en carpetes de OneDrive del compte d'usuari de l'estudiant i, d'acord amb la Llei 3/2018, de 5 de desembre de 2018, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, es podrà exercir el dret d'accés, rectificació i cancel·lació d'aquestes dades adreçant-se a la UVic-UCC (cal indicar una adreça electrònica de contacte).